

Samen verder met onze gebouwen

Op woensdagavond 8 april hield de Protestantse Gemeente Gramsbergen een gemeenteavond over de toekomst van onze kerkgebouwen. Een belangrijk onderwerp, omdat het niet alleen gaat over stenen, muren, banken en zalen, maar vooral over de vraag: hoe willen wij in de komende jaren gemeente van Christus zijn in Gramsbergen?

De avond sloot aan bij het beleidsplan 2023–2028, waarin al is uitgesproken dat de gemeente wil werken aan een kerk voor alle generaties, betere verbinding tussen gemeenteleden, goede communicatie en een kerkgebouw met een meer multifunctioneel karakter. In dat beleidsplan staat ook dat onderzocht wordt in hoeverre de Boomhofkerk ontwikkeld kan worden tot een kerk met zo'n multifunctioneel karakter.

Grote betrokkenheid

De betrokkenheid op de avond was groot. Via Mentimeter deden ongeveer negentig mensen mee aan de vragen. Daarnaast zijn ook twaalf papieren vragenlijsten ingevuld door gemeenteleden die liever niet digitaal werkten. Deze reacties zijn meegenomen in de evaluatie van de avond. Opvallend was dat de papieren reacties in grote lijnen hetzelfde beeld lieten zien als de digitale reacties, al klonk daarin soms iets meer voorzichtigheid door als het ging om tempo, verandering en inrichting van het gebouw.

Het grootste deel van de aanwezigen kwam regelmatig fysiek naar de kerk: 31% wekelijks en 44% twee tot drie keer per maand. Ook bleek dat voor de meeste deelnemers het gebouw zelf niet doorslaggevend is voor de kerkgang: 59% gaf aan gewoon te gaan, ongeacht gebouw of soort dienst; 38% laat het vooral afhangen van het soort dienst.

Dat is een belangrijk signaal. Het gebouw doet ertoe, maar uiteindelijk gaat het om meer dan het gebouw: om ontmoeting, vieren, geloven, gemeenschap en toekomst.

Veel mensen zijn al op de hoogte

Een van de eerste vragen was wat gemeenteleden al wisten over de plannen. Daaruit bleek dat veel aanwezigen al op de hoogte waren van de hoofdlijn. 59% had al wel een idee dat de Boomhofkerk de kerk voor de toekomst wordt. 80% wist dat onderzocht wordt hoe de Boomhofkerk multifunctioneel gebruikt kan worden. 62% voelde wel aan dat deze plannen gevolgen hebben voor de toekomst van de Vlaswiek. Tegelijk gaf 9% aan dat dit alles grotendeels nieuw was.

Dat laat zien dat communicatie belangrijk blijft. Er is al veel bekend, maar niet bij iedereen. In het vervolgproces zullen we daarom zorgvuldig moeten blijven uitleggen wat onderzocht wordt, welke keuzes nog open liggen en wanneer besluiten worden genomen.

Niet kiezen is ook een keuze

Een centrale vraag van de avond was of het op termijn houdbaar is om twee gebouwen in stand te houden. Op een schaal van 1 tot 5 kwam de stelling "Twee gebouwen open houden in

de toekomst is niet mogelijk” uit op een gemiddelde van 4,0. Daarmee is duidelijk dat veel aanwezigen aanvoelen dat er op termijn gekozen moet worden.

Ook bij de vraag hoe snel we naar één gebouw toe zouden moeten, tekende zich een duidelijke lijn af. 59% koos voor een termijn van twee tot vijf jaar. 18% vond dat dit liever vandaag dan morgen zou moeten, terwijl 23% aangaf dat dit over vijf jaar of langer zou kunnen.

In de papieren reacties klonk soms iets meer voorzichtigheid door. Daar werden vaker opmerkingen gemaakt als: “doe het zorgvuldig”, “kijk goed naar de kosten” en “waarom is haast nodig?” Dat laat zien dat er binnen de gemeente breed wordt meegedacht, maar ook dat mensen graag zorgvuldig meegenomen willen worden in het proces.

De avond maakte duidelijk: de gemeente voelt urgentie, maar wil ook zorgvuldigheid.

Duidelijke voorkeur voor de Boomhofkerk

Toen gevraagd werd welke richting nu de voorkeur zou hebben, koos 74% voor het ontwikkelen van de Boomhofkerk tot multifunctionele kerk en het afstoten van de Vlaswiek. 12% koos voor het opknappen en behouden van de Vlaswiek en het afstoten van de Boomhofkerk. 5% koos voor het behouden van beide gebouwen, ook als dat gevolgen heeft voor de formatie van predikant of kerkelijk werker.

Aan het einde van de avond werd opnieuw gevraagd: “Stel, jij moet kiezen...” Ook toen bleef de lijn duidelijk. 70 deelnemers kozen voor investeren in de Boomhofkerk en deze zonder banken multifunctioneel maken. 5 deelnemers kozen voor investeren in de Vlaswiekkerk en afstoten van de Boomhofkerk. 6 deelnemers kozen voor het behouden van beide gebouwen.

Ook in de papieren formulieren bleef deze lijn grotendeels overeind. Een meerderheid koos daar eveneens voor de Boomhofkerk als toekomstig hoofdgebouw, al werd vaker benadrukt dat veranderingen zorgvuldig moeten gebeuren en dat de sfeer en herkenbaarheid van het gebouw belangrijk blijven.

Dat is geen formeel besluit, maar het is wel een sterk signaal richting kerkenraad en kerkrentmeesters.

Wat we het belangrijkst vinden

Bij de keuze voor een gebouw woog voor de aanwezigen niet als eerste het geld of het gebouw op zichzelf. Het zwaarst woog dat we een gebouw krijgen waarin we elkaar als gemeente kunnen ontmoeten en waarin interactie mogelijk is. Daarna volgden flexibele gebruiksmogelijkheden, het behoud van de Boomhof als beeldbepalend gebouw, toekomstbestendigheid en financiële haalbaarheid.

Dat is veelzeggend. De gemeente denkt niet alleen vanuit behoud, maar vooral vanuit gebruik: wat helpt ons om gemeente te zijn? Waar kunnen we samen vieren, ontmoeten, rouwen, leren, eten, bidden, zingen en leven?

Wat moet er in één gebouw kunnen?

Als we uiteindelijk één gebouw overhouden, moet daarin veel mogelijk zijn. De meeste stemmen gingen naar gewone traditionele kerkdiensten, gemeenteavonden en vergaderingen, kerkdiensten met tafeltjes, culturele activiteiten en opbaren bij rouwdiensten. Ook werden stilteruimte, diaconale activiteiten en koken/eten genoemd.

In de groepsgesprekken kwamen daar concrete beelden bij: ruimte voor andersoortige erediensten, rouwdiensten, concerten, vergaderingen, gespreksgroepen, kindvriendelijke ruimtes, goede toiletten, keuken/bar, koffiecorner, ruimte voor koren of bands, toegankelijkheid voor rolstoelen en mogelijkheden voor zowel grote als kleine groepen.

Het verlangen is duidelijk: geen gebouw dat alleen op zondagmorgen gebruikt wordt, maar een levendige plek voor kerk en dorp.

Boomhofkerk: kansen én aandachtspunten

Wanneer de Boomhofkerk het gebouw voor de toekomst wordt, is de kerkzaal een belangrijk punt. 59% gaf aan dat de banken eruit moeten om anders te kunnen vieren en multifunctioneel te zijn. 31% vindt dat een moeilijke stap, maar wel bespreekbaar. 9% gaf aan dat dit te ver gaat en dan liever voor de Vlaswiek te kiezen.

In de papieren reacties klonk daarbij ook de wens door om zorgvuldig om te gaan met de sfeer en uitstraling van het gebouw. Verschillende gemeenteleden gaven aan dat veranderingen bespreekbaar zijn, maar dat herkenbaarheid, warmte en het kerkelijke karakter belangrijk moeten blijven.

Ook werd duidelijk dat extra ruimtes belangrijk zijn. 91% gaf aan dat er bijgebouwd zou moeten worden voor vergaderen en ontmoeting, liefst alles onder één dak.

Tegelijk klonken er in de groepsgesprekken zorgvuldige opmerkingen: behoud de sfeer, denk aan de akoestiek, behoud eventueel de preekstoel, kijk of een deel van de banken kan blijven, maak geen lapwerk, zorg voor financiële onderbouwing, en denk goed na over pastorie, bijgebouw en toekomstbestendige lasten.

Vlaswiek: waardering en zorgen

Ook over de Vlaswiek werd serieus gesproken. Verschillende mensen noemden de Vlaswiek laagdrempelig, vertrouwd en geschikt voor vormen als de e-meeting. Er waren ook stemmen die aangaven dat de Vlaswiek al multifunctioneel is en sfeer heeft voor jongere generaties. Tegelijk gaf een duidelijke groep aan dat er flink geïnvesteerd zou moeten worden om het gebouw bij de tijd te brengen.

In de papieren reacties werd daarnaast meerdere keren genoemd dat een keuze voor de Vlaswiek niet te snel terzijde geschoven moet worden. Sommige deelnemers vroegen nadrukkelijk om beide scenario's zorgvuldig financieel en praktisch te vergelijken.

Dat betekent dat het vervolg niet alleen moet gaan over voorkeur, maar ook over onderbouwing. Wat kost welke keuze? Wat levert het op? Wat betekent het voor gebruik, onderhoud, energie, toegankelijkheid en toekomst?

Transparantie

Tijdens de avond is ook open gesproken over het proces tot nu toe. Daarbij werd verteld dat de bouwcommissie in de afgelopen periode al gesprekken heeft gevoerd met een architect. Op basis daarvan zijn eerste schetsmatige ideeën uitgewerkt voor een mogelijke verbouwing en herinrichting van de Boomhofkerk. Achteraf werd daarbij ook eerlijk benoemd dat deze stap misschien iets verder vooruitliep op het proces dan eigenlijk wenselijk was. Eerst moet immers samen gesproken worden over de wezenlijke vragen: wat willen we als gemeente, hoe multifunctioneel moet het gebouw worden, willen we werkelijk de banken verwijderen en welke richting willen we uiteindelijk op?

Tegelijk vond de kerkenraad het belangrijk om hierin transparant te zijn. Omdat de schetsen er inmiddels lagen, is ervoor gekozen deze aan het einde van de avond toch in grote lijnen te laten zien. Niet als uitgewerkt plan of als genomen besluit, maar als een eerste verkenning van mogelijkheden.

De getoonde schetsen lieten onder andere zien hoe de huidige consistorie via een glazen tussenbouw verbonden zou kunnen worden met de kerk, waardoor een centrale ontmoetingsruimte ontstaat. Ook werd een mogelijke herinrichting van de kerkzaal getoond, met behoud van de karakteristieke gebinten, maar met een flexibelere opstelling door het verwijderen van de banken en het gebruik van stoelen.

Daarbij werd ook aangegeven dat er inmiddels voorzichtig positief overleg is geweest over de mogelijkheden binnen het beschermde dorpsgezicht. Dat betekent niet dat alles al vastligt, maar wel dat bepaalde ontwikkelingen niet onmogelijk hoeven te zijn.

Uit de reacties bleek dat veel aanwezigen de getoonde schetsen met belangstelling bekeken en dat er ook enthousiasme was over de mogelijkheden die zichtbaar werden. Tegelijk werd benadrukt dat het proces hiermee niet “vastligt”. De komende periode wordt eerst verder gekeken naar vragen rondom draagvlak, wensen vanuit de gemeente en de financiële haalbaarheid. Daarna zullen eventuele plannen verder worden uitgewerkt. In iedere stap wil de kerkenraad de gemeente blijven meenemen.

Vertrouwen en vervolg

Aan het einde van de avond werd gevraagd hoe de informatie over het proces werd ervaren en hoeveel vertrouwen er is in de kerkenraad om het proces zorgvuldig uit te werken. Op een schaal waarbij 1 “heel veel” en 5 “heel weinig” betekent, kwam de informatie uit op 2,1 en het vertrouwen in de kerkenraad op 2,3. Dat is bemoedigend, maar ook een opdracht om helder en zorgvuldig te blijven communiceren.

Bij de slotopmerkingen klonken steun en aanmoediging: “Mooi plan, ga zo door”, “Doorgaan met verder onderzoeken”, “Prachtige en noodzakelijke plannen” en “Keuzes maken om toekomstbestendig te zijn.” Tegelijk waren er ook kritische en terechte vragen: is de beslissing al niet genomen, krijgt de nieuwe predikant ruimte om mee te denken, wordt de pastorie meegenomen, kan er ook een schets voor de Vlaswiek komen, en wat is precies de urgentie om gebouwen te veranderen of af te stoten?

Ook in de papieren reacties klonk deze combinatie van betrokkenheid en voorzichtigheid door: enerzijds steun voor toekomstgerichte keuzes, anderzijds de wens om transparant te blijven en mensen goed mee te nemen in het proces.

Hoe gaan we verder?

De gemeenteavond was geen eindpunt, maar een belangrijke stap. De kerkenraad en kerkrentmeesters nemen de uitkomsten mee in het verdere onderzoek. Daarbij zijn in ieder geval de volgende punten van belang:

Er moet een goede financiële onderbouwing komen. Er moet duidelijk worden wat verbouwen, bijbouwen, verduurzamen, onderhouden en eventueel afstoten betekent. Ook moet zorgvuldig gekeken worden naar de pastorieën, de opbrengst van verkoop, de jaarlijkse lasten en de gevolgen voor personeel en kerkelijk werk.

Daarnaast moet verder uitgewerkt worden hoe een multifunctionele Boomhofkerk eruit zou kunnen zien. Niet alleen mooi op papier, maar praktisch bruikbaar: voor kerkdiensten, ontmoeting, kinderen, rouw en trouw, stilte, vergaderingen, diaconaat en dorpsactiviteiten.

Ook de zorgen die zijn uitgesproken moeten serieus worden meegenomen. Het gaat om draagvlak, om herkenbaarheid, om kerkelijke sfeer, om toegankelijkheid, om betaalbaarheid en om de vraag of het gebouw helpt om werkelijk gemeente te zijn voor alle generaties.

Samen kerk zijn

De reacties — zowel digitaal als op papier — lieten zien dat er binnen de gemeente verschillend gedacht wordt over tempo, inrichting en uitwerking. Tegelijk was er ook een opvallend brede erkenning dat nadenken over de toekomst van onze gebouwen noodzakelijk is. Juist doordat zoveel gemeenteleden hun stem hebben laten horen, kon deze avond helpen om samen verder te kijken.

De belangrijkste opbrengst van de avond is misschien wel dat we samen het gesprek hebben gevoerd. Er waren verschillen van inzicht, maar ook veel betrokkenheid. Er was voorkeur, maar ook bezinning. Er was enthousiasme, maar ook zorg. Dat hoort bij een gemeente die samen onderweg is.

Uiteindelijk bouwen we niet aan stenen om de stenen. We zoeken naar een plek die dienstbaar is aan onze roeping: samenkomen rond het Evangelie, omzien naar elkaar, openstaan voor het dorp, ruimte bieden aan jong en oud, en toekomstgericht gemeente zijn.

De komende tijd gaan kerkenraad en kerkrentmeesters verder met de uitwerking. De gemeente wordt daarbij meegenomen. Want deze keuze raakt ons allemaal. Daarom willen we ook samen verder: zorgvuldig, hoopvol en met vertrouwen.